

Perämeren kansallispuiston, Perämeren saarten ja lin Röytän hoito ja käyttösuunnitelma liite 9

Metsähallituksen selvitys Huiturin vesialueen liittämistä Perämeren kansallispuistoon

1. Selvityksen tausta
2. Alueen kuvaus ja lainsäädännön nykytila
  - 2.1. Perämeren kansallispuisto
  - 2.2. Huiturin vesialue
  - 2.3. Kansallispuiston perustamislain päivitys 2023
3. Metsästyksen alueella
  - 3.1. Perämeren kansallispuisto (ennen 1.6.2023)
  - 3.2. Perämeren kansallispuiston säädöksen päivitys, metsästyksen (1.6.2023 eteenpäin)
  - 3.3. Huiturin vesialue
4. Kalastus alueella
  - 4.1. Perämeren kansallispuisto (ennen 1.6.2023)
  - 4.2. Perämeren kansallispuiston säädöksen päivitys, kalastus (1.6.2023 eteenpäin)
  - 4.3. Huiturin vesialue
5. Huiturin vesialueen liittämisen vaikutukset
  - 5.1. Vaikutus kalastukseen
    - 5.1.1. Kalastus kuten nykyisen Perämeren kansallispuiston alueella
    - 5.1.2. Alueen kalastusjärjestelyt pidetään nykyisellään liittämistä huolimatta
    - 5.1.3. Kalastusjärjestelyt koko kansallispuiston alueella kuten Huiturin vesialueella nykyisin
  - 5.2. Vaikutus metsästyksen
    - 5.2.1. Nykyisen kansallispuiston perustamissäädöksen mukainen metsästyksen järjestely
    - 5.2.2. Metsästyslain mukaisen metsästyksen salliminen kansallispuistossa
    - 5.2.3. Metsästyksen määrittäminen jollain muulla tavalla
  - 5.3. Vaikutus virkistyskäyttöön
6. Selvityksen tulos ja asian eteneminen
  - 6.1. Huiturin vesialueen suojeleminen
  - 6.2. Metsähallituksen näkemys selvityksen tuloksista
  - 6.3. Kansallispuiston laajentamisen tapa

Liite 1. Kalastuskokouksen muistio, osallistamistilaisuus

Liite 2. Metsästyksen kokouksen muistio, osallistamistilaisuus

Liite 3. Muistutus Perämeren kansallispuiston ja Huiturin vesialueen liittämissuunnitelmasta. Muistutus on annettu ennen osallistamiskokouksia ja selvityksen valmistumista.

1 Selvityksen tausta

Perämeren kansallispuisto sijaitsee Kemin ja Tornion alueella, Perämeren pohjukassa. Kemin puolella kansallispuisto sisältää myös laajan vesialueen, mutta Torniossa kansallispuistoon kuuluvat vain saaret (kuva 1.). Näitä saaria ympäröivä vesialue, ns. Huiturin vesialue, ei kuulu kansallispuistoon, koska kansallispuiston perustamisajankohtana v.1991 vesialueen omistustilanne oli epäselvä. Vesialue vahvistettiin kuitenkin valtiolle kuuluvaksi Pohjois-Suomen maa- ja metsätalouden 18.2.2008 antaman tuomion mukaan siten, kuin se on määrätty vesipiirirajankäyntitoimituksessa no 2003-892768 Tornion kaupungin Pirkkiön kylän ja valtionmaan välillä.

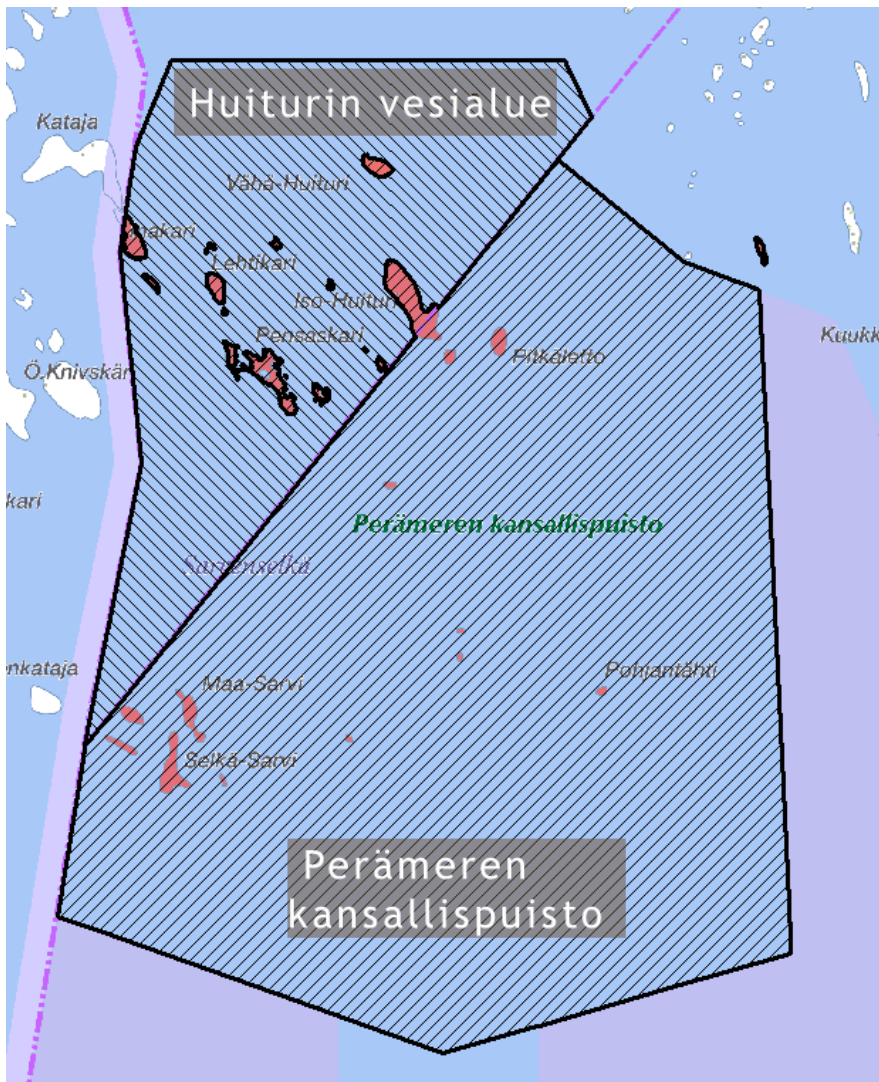
Metsähallituksen luontopalvelut hallinnoi sekä Perämeren kansallispuistoa että Huiturin vesialuetta. Alueen haltijan näkökulmasta em. alueiden säädösperustan ja sen myötä alueiden hoitoon ja käyttöön liittyvien käytäntöjen epäyhtenäisyys aiheuttaa erilaisia haasteita, koska huomattava osa kansallispuiston saarista sijaitsee Huiturin vesialueella. Maantieteellisesti yhtenäisen alueen hallinnoiminen yhtenä kokonaisuutena, mikä tarkoittaisi käytännössä Huiturin vesialueen liittämistä kansallispuistoon, poistaisi monia alueen hallintaan liittyviä haasteita. Esimerkiksi viestiminen alueen säännöistä ja niiden valvominen olisi selkeämpää yhtenäisellä alueella. On myös alueen hallinnan ja valvonnan kannalta haasteellista, että Metsähallituksen Luontopalvelujen hallinnoimilla suurilla vierekkäisillä vesialueilla on merkittävästi erilaiset kalastus- ja metsästyskäytännöt, vaikka niillä on ympäristöllisesti samanlaiset olosuhteet. Toisaalta on selvää, että vesialueen liittämällä kansallispuistoon olisi mahdollisesti merkittäviäkin vaikutuksia alueiden nykyisiin keskeisiin käyttömuotoihin, kuten kalastukseen ja metsästyksen.

Tämän työn tavoitteena oli selvittää, mitä alueiden yhdistäminen, eli Huiturin vesialueen liittäminen Perämeren kansallispuistoon, tarkoittaisi käytännössä.

Selvityksen osana on tarkasteltu alueen nykyisiä kalastuskäytäntöjä ja kalakantojen kestävyyttä. Metsähallituksen tavoitteena on, että kalastuksen sääntelyllä pystyisimme sekä turvaamaan uhanalaisen meritaimenen ja äärimmäisen uhanalaisen meriharjuksen säilymisen koko alueella, että mahdollistamaan koko alueella sekä kaupallisen kalastuksen että vapaa-ajan kalastuksen (myös Huiturissa) kestävästi nyt ja tulevaisuudessa. Haluamme suunnitella kalastuksen säätelyä alueella yhteistyössä eri kalastajaryhmien kanssa siten, että alueella voitaisiin kalastaa kestävästi ja päästä tavoitteeseen.

Vaikka kalakantojen suojelua leimaa vahvasti ekologisen tiedon puute, tulee erilaisia suojelutoimia tehdä tavoitettiin pääsemiseksi.

Selvitystyö ja sen osallistaminen (kokoukset metsästys- ja kalastusosioista) tehtiin osana Perämeren kansallispuiston, Perämeren saarten ja lin Röytän hoito ja käyttösuunnitelmaa (HKS), ja valmistuneesta selvityksestä saa lausua osana hoito- ja käyttösuunnitelman osallistamista. HKS:n valmistuttua selvitys luovutetaan Ympäristöministeriölle, joka voi käyttää sitä pohjana harkitessaan Huiturin vesialueen kansallispuistoon liittämisen mahdollisuuksia. Liitos tarvitsisi tapahtuessaan eduskunnan käsittelyn.

Kuva 1. Selvityksen alueet: Perämeren kansallispuisto ja ns. Huiturin vesialue.

2 Alueen kuvaus ja lainsäädännön nykytila

2.1 Perämeren kansallispuisto

Perämeren kansallispuisto on perustettu v.1991 lailla (537/1991) ja asetuksella Perämeren kansallispuistosta (538/1991). Se on perustettu Perämeren ulkosaariston ja meriluonnon suojelemiseksi sekä ympäristöntutkimusta ja luonnonharrastusta varten. Perustamislakia on muutettu selvityksen tekoaikana lailla eräiden valtion omistamien alueiden muodostamisesta kansallispuistoiksi ja luonnonpuistoiksi annetun lain muuttamisesta (522/2023). Perämeren kansallispuiston Natura 2000 -alue (SAC) on rajaukseltaan pääosin kansallispuiston mukainen, ja sisältää sen lisäksi kansallispuiston eteläpuoleisen Möylyn hylkeidensuojelualueen.

Globaalisti ainutlaatuinen Perämeren maisema edustaa tyypillistä pohjoisen Perämeren maankohoamismaisemaa avoimine merialueineen ja mataline moreenisaarineen. Maankohoaminen näkyy primäärisukessiomaisemassa, merestä nousevista niittyrannoista ja kivikkoisista luodoista glo-järviin, soihin, lehtimetsistä aina varttuneisiin havumetsiin asti. Vedenalainen kasvillisuus on sekoitus makea- ja murtoveden lajeja. Valo ei pääse tunkeutumaan syvälle tummaan humuspitoiseen meriveteen, joten kasvillisuutta löytyy vain alle 8 m syvyydeltä. Linnustolle merkittäväällä alueella vieraspetojen kantojen hallinta on suuri haaste. Kansallispuiston kupeessa, Möylyn hylkeidensuojelualueella on lepäilyluoto, jolle kerääntyvät sekä harmaahylkeet eli hallit että itämerennorppa.

Vedenalaisesta luonnosta on Perämeren kansallispuistosta kartoituksissa havaittu Suomen rannikon korkein vesikasvillisuuden biodiversiteetti. Runsaiden uhanalaisten vesikasvien ja vedenalaisten luontotyyppien takia kansallispuistosta on rajattu kaksi kansallisesti ekologisesti merkittävää vedenalaista meriluontoaluetta (EMMA), ja se on osa pohjoisen Itämeren EBSA-aluetta (Ecologically and/or Biologically Significant Marine Areas), sekä Perämeren kansallispuiston HELCOM MPA-aluetta.

Harvassa saaristossa on muutamia suojasatamia ja luontaisia rantautumispaikkoja, joihin alueen virkistyskäyttö ohjautuu. Pääkohteet kansallispuistossa ovat Selkäsarvi, Pensaskari ja Vähä-Huituri. Saarilla on myös jonkin verran yhdistysten ja ammattikalastajien tukikohtia. Alue onkin tärkeää sekä kaupalliseen että vapaa-ajankalastukseen. Osa Tornionjokeen kutemaan vaeltavista lohista ja meritaimenista ui kansallispuiston poikki. Metsähallituksen hallinnoimista alueista kansallispuistossa ja hylkeidensuojelualueella metsästys on kielletty, mutta 2023 toteutunut lakimuutos mahdollistaa myöhemmin selvityksessä tarkemmin esitellyn poikkeuslupamenettelyn haitallisten tai vahinkoa aiheuttavien lajien yksilöihin.

Myös valtakunnallisesti arvokkaisiin rakennettuihin ympäristöihin (RKY) kuuluvaa, tyypillistä kulttuuriperintöä alueella on saaristomaisema, jossa näkyy kalastus- ja merenkäyntihistoria niin perinnebiotooppien kuin rakennusperinnön ja arkeologisten kohteiden muodossa. Kansallispuiston alueelle sijoittuu osa Perämeren kalasatamat ja kalastustukikohdat -RKY-alueesta. Urbaanimaiseman (esim. Veitsiluoto, Outokumpu) ja luonnonmaiseman kohtaamisen luoma jännite on osa alueen maisemakuvaa.

Perämeren saarten etelä-pohjoissuunnassa laajalle sijoittuvat suojelualue -astinkivet ovat tärkeitä monimuotoisuudelle; Perämeren kansallispuisto on viimeinen takaraja ilmastonmuutoksen edellä pohjoiseen siirtyvien vedenalais- ja saaristolajien ja -luontotyyppien siirtymiselle.

2.2 Huiturin vesialue

Huiturin vesialue on Torniossa sijaitseva vesialue, jonka alueella Perämeren kansallispuistoon Tornion puolella kuuluvat saaret sijaitsevat. Vesialue ei ole yleisvettä, vaan ns. Metsähallituksen yksityisluonteista vesialuetta, joka on Luontopalveluiden hallinnassa. Metsähallituksen hallinnoimat Perämerellä sijaitsevat luonnonsuojeluun varatut alueet tullaan perustamaan luonnonsuojelulain mukaisiksi luonnonsuojelualueiksi (nk. säädösvalmistelu, toimenpide suojelualueen perustaminen, ks. tarkemmin luku 6.1). Alue kuuluu Suomen ja Ruotsin välisen rajajokikomission alueeseen, jonka rajoitukset alueella tulee huomioida. Luonnonoloiltaan vesialue on samanlaista ja yhtä monipuolista

kuin Perämeren kansallispuiston vesialueet. Huiturin alueelta löytyy myös melko paljon pikkujärvisimpukkaa, joka on vaarantuneen suursimpukkapohjat-luontotyypin tyyppilaji. Myös Huiturin vesialue kuuluu EMMA- ja EBSA-alueisiin.

2.3 Kansallispuiston perustamislain päivitys 2023

Ympäristöministeriö käynnisti vuonna 2022 vuoden 1923 luonnonsuojelulain nojalla perustettuja luonnonpuistoja, kansallispuistoja ja eräitä luonnonsuojelualueita koskevien lakien muuttamiseen tähtäävän työn. Vanhaan luonnonsuojelulakiin perustuvat, päivitettävät rauhoitussäännökset oli tarkoitus kirjata perustuslain edellyttämällä tavalla alueiden perustamislakeihin, kun ne aiemmin oli annettu asetustasolla. Samalla rauhoitussäännökset päivitettiin vastaamaan tuolloin uudistettavana olleen luonnonsuojelulain säännöksiä. Perämeren kansallispuisto oli yksi näistä alueista, joiden perustamissäännökset edellä kuvatulla tavalla päivitettiin.

Useimmilla kansallispuistoilla, luonnonpuistoilla ja muilla luonnonsuojelualueilla on aluekohtaisia poikkeuksia, jotka koskevat muun muassa paikallisten asukkaiden oikeuksia sekä puolustusvoimien toimintaa. Nämä säännökset oli tarkoitus sisällyttää alueiden perustamissäännöksiin päivitettyinä. Esityksessä ei ehdotettu muutettavan nykyisten luonnonsuojelualueiden rajauksia eikä tehtävän merkittäviä muutoksia voimassa oleviin rauhoitussäännöksiin.

Perämeren kansallispuistossa säädösmuutos mahdollistaa vieraspetojen poistamisen metsästyoikeuden haltijan luvalla, ilman luonnonsuojelualueen haltijaviranomaisen myöntämää poikkeuslupaa. Lisäksi kansallispuiston alueelta saa jatkossa alueen haltijaviranomaisen poikkeusluvalla "poistaa sellaisia riistaeläinlajien yksilöitä, jotka aiheuttavat ilmeisen uhan ihmisen turvallisuudelle tai uhkaavat aiheuttaa omaisuudelle merkittävää taloudellista vahinkoa" (uuden, 1.6.2023 voimaan astuneen luonnonsuojelulain 9/2023, 51 § 1 mom 3 kohta). Käytännössä tätä kohtaa voidaan soveltaa esimerkiksi harmaahylkeiden kaupalliselle kalastukselle aiheuttamien vahinkojen ehkäisemiseen. Alueen haltijaviranomaisen (Metsähallituksen luontopalvelut) poikkeusluvan lisäksi em. toimintaan on oltava Metsähallituksen metsästyoikeuden haltijan roolissa myöntämä lupa. Molemmat luvat on mahdollista myöntää samassa lupamenettelyssä.

Eduskunta käsitteli lakiesityksen kevätistuntokaudella 2023, minkä myötä päivitettyt rauhoitussäännökset tulivat myös Perämeren kansallispuistossa voimaan yhtä aikaa uuden luonnonsuojelulain kanssa 1.6.2023.

Lain valmistelutyössä ja kuulemistilaisuuksissa on myös noussut esiin laajempia perustamissäädösten päivitystarpeita koskien tiettyjä luonnonsuojelualueita. Lain läpiviemiseksi nämä laajempaa yhteiskunnallista keskustelua edellyttävät esitykset on katsottu aiheelliseksi eriyttää erilliseen lainvalmisteluun. Hylkeenmetsästyksen salliminen metsästyslain mukaisesti Perämeren kansallispuistossa on yksi keskeinen Perämeren kansallispuiston osalta esiin nousseista uudistustarpeista. Tarpeeseen on mahdollista vastata erillisessä Perämeren kansallispuiston perustamissäädöksen päivityksessä, mikäli tällainen säädösvalmistelu katsotaan ympäristöministeriön toimesta tarpeelliseksi laittaa liikkeelle. Tätä selvitystä voidaan käyttää osaltaan taustatietona edellä mainittuun valmisteluun ja sen tarpeeseen liittyvässä harkinnassa.

3 Metsästys alueella

3.1 Perämeren kansallispuisto (ennen 1.6.2023)

Perämeren kansallispuistossa metsästys on kielletty perustamisasetuksen 1 § 1 mom. 4:n mukaisesti. Asetuksessa ei ole poikkeuksia metsästyslain mukaiseen metsästykseseen (taulukko 1).

Alueen perustamisasetuksen 4 §:n mukaan kansallispuistossa saa kuitenkin Metsähallituksen luvalla "vähentää kasvi- tai eläinlajin yksilöiden lukumäärää, jos laji on lisääntynyt liikaa tai käynyt muuten vahingolliseksi". Tämä haitallisuus viittaa kuitenkin alueen luontoarvoihin kohdistuvaan haittaan, mihin perustuen esimerkiksi kettujen vähentäminen linnustoarvojen turvaamiseksi on tapauskohtaisesti harkiten mahdollista. Kyseessä on siis luonnonsuojelulain mukainen poikkeuslupa, ei metsästyslain mukainen metsästysoikeuden haltijan lupa (joka tarvitaan myös).

3.2 Perämeren kansallispuiston säädöksen päivitys, metsästys (1.6.2023 eteenpäin)

Uuden lain myötä metsästys on yhä kiellettyä luonnonsuojelulain mukaisesti. Haitallisesti lisääntyneiden lajien (suojeluarvoille haittaa aiheuttavien lajien) pyyntiin tarvitaan luonnonsuojelulain mukainen poikkeuslupa. Tämän lisäksi uuden luonnonsuojelulain (9/2023) mukaisesti Kansallispuistossa ja luonnonpuistossa saadaan sen perustamistarkoitusta vaarantamatta Metsähallituksen luvalla poistaa sellaisia riistaeläinlajien yksilöitä, jotka aiheuttavat ilmeisen uhan ihmisen turvallisuudelle tai uhkaavat aiheuttaa omaisuudelle merkittävää taloudellista vahinkoa (15 § 1 mom 3 kohta) (taulukko 1). Harmaahylkeen ja itämerennorpan vähentäminen olisi mahdollista perustuen niiden kaupalliselle kalastajille aiheuttamiin vahinkoihin. Metsähallituksen luvan lisäksi pyyntiin tarvitaan metsästyslain mukainen lupa.

Jatkossa haitallisten vieraspetojen minkin ja supikoiran poistamiseen alueelta tarvitaan metsästysoikeuden haltijan lupa. Käytännössä tämä tarkoittaa Metsähallituksen myöntämää metsästyslupaa tai -vuokrasopimusta tai metsästyslain 8§ mukaista oikeutta Kemian ja Tornion asukkaille kotikuntansa valtion alueella.

3.3 Huiturin vesialue

Huiturin vesialue on valtion yksityisluonteista vesialuetta Tornion kaupungissa. Vesialueella ei sovelleta yleisvesien vapaata metsästysoikeutta Suomessa pysyvästi asuville (metsästyslain 7§). Sen sijaan vesialue on metsästyslain 8§ mukaisen oikeuden piirissä ja siellä on vapaa metsästysoikeus henkilöillä, joiden kotikunta on Tornio. Metsähallitus voi myydä vesialueelle myös metsästyslupia (taulukko 1).

Metsästys on kielletty Perämeren kansallispuistossa ml. Huiturin vesialueella sijaitsevat saaret. Huiturin vesialueella on kuitenkin jonkin verran karikoita ja matalikoita, joilta esimerkiksi vesilintujen ja hylkeiden metsästys on mahdollista sulan veden aikana. Paikallisten metsästäjien mukaan vesialueella on erityinen merkitys hylkeiden pyynnissä. Pyyntiä toteutetaan erityisesti keväällä, jolloin alue on vielä osin tai kokonaan jäässä eikä alueella ole juuri muuta käyttöä. Vesialuetta ja erityisesti karikoita ja matalikoita käytetään jonkin verran myös vesilinnustukseen.

4 Kalastus alueella

4.1 Perämeren kansallispuisto (ennen 1.6.2023)

Perämeren kansallispuistossa on perustamislain 3 §:n mukaisesti kalastuslain (286/1982; uusi kalastuslaki 379/2015 8 §) mukainen oikeus kalastaa kuin yleisellä vesialueella, vaikka se ei kuulukaan yleiseen vesialueeseen (taulukko 1).

Tämä tarkoittaa, että kalastonhoitomaksun suorittaneella sekä jokaisella alle 18-vuotiaalla ja 65 vuotta täyttäneillä Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalaisella on oikeus harjoittaa vapaa ajan kalastusta (virkistys ja kotitarvekalastusta), sekä Suomeen rekisteröidyillä kaupallisilla kalastajilla on oikeus harjoittaa kaupallista kalastusta. Rasvaevällisen meritaimenen ja meriharjuksen ottaminen saaliiksi on kielletty (kalastuslaki (379/2015) 55 § ja kalastusasetus (1360/2016) 1 §). Tällä hetkellä uhanalaisten kalakantojen tila on huono (LUKE seurannat).

Nykytilassa ainut mahdollisuus vaikuttaa kansallispuiston alueella kalastamiseen ja sen kautta esimerkiksi uhanalaisten kalakantojen säilymiseen on hakea elinkeino, liikenne ja ympäristökeskukselta (ELY) esim. alueellisia, ajallisia tai pyydysteknisiä rajoituksia verkkokalastukseen.

4.2 Perämeren kansallispuiston säädöksen päivitys, kalastus (1.6.2023 eteenpäin)

Uudessa laissa kalastuksen nykytila säilytettiin. Kalastusta koskeva pykälä päivitettiin viittaamaan voimassa olevaan (uuteen) kalastuslakiin (379/2015). Kirjaus: Kalastuslain (379/2015) 8 §:ssä säädetty oikeus kalastaa yleisellä vesialueella on voimassa kaikilla Perämeren kansallispuistoon kuuluvilla vesialueilla. (3 §)”

4.3 Huiturin vesialue

Huiturin vesialue ei kuulu yleisveteen, mutta kuuluu Suomen ja Ruotsin väliseen rajajokisopimuksen (sopimus 1.10.2010) piiriin ja Tornio-Muoniojoen ja rannikon kalatalousalueeseen. Huiturin vesialueella voi kalastaa yleiskalastusoikeuksilla (taulukko 1). Metsähallitus myöntää lupia kaupallisille kalastajille mm. rysille ja verkoille. Troolikalastus alueella on kielletty. Vapaa-ajankalastajille ei tällä hetkellä myönnetä pyydyslupia.

Rajajokisopimus rajoittaa alueen kalastuskäytäntöjä. Näistä rajoituksista sovitaan vuosittain (Suomi: MMM ja Ruotsi: meri ja vesiviranomainen). Perämeren kansallispuiston vesialuetta ei liitetä rajajokisopimukseen, vaikka Huiturin vesialue liitettäisiin kansallispuistoon. Vastaavasti kalatalousalueiden rajat säilyvät, mutta eivät vaikuta suoraan alueen kalastusmääräyksiin. Kalatalousalueet voivat esittää alueilleen rajoituksia, jotka ELY-keskus vahvistaa käyttöön.

5 Huiturin vesialueen liittäminen vaikutukset

5.1 Vaikutus kalastukseen

5.1.1 Kalastus kuten nykyisen Perämeren kansallispuiston alueella

Mikäli kalastus järjestettäisiin kuten Perämeren kansallispuiston alueella, se olisi vapaata kalastuslainsäädännön perusteella, eikä vaatisi kalastuslupitusta millään alueella. Tämä laajentaisi kalastusmahdollisuuksia etenkin vapaa-ajankalastajille. Huiturin vesialueella tulisi kuitenkin tällöinkin huomioida rajajokikomission asettamat rajoitukset kalastukselle (taulukko 1).

Metsähallituksen mahdollisuus säädellä kalastusta olisi vähäinen, poislukien lohirsäpaikat. Esimerkiksi uhanalaisten kalakantojen tilan huomioiminen ja siihen vaikuttaminen tai kestävän kalastuksen kehittäminen ei olisi mahdollista. Metsähallitus ei myöskään saisi kalastuslupatuloja, joiden avulla mm. tehdään seurantoja ja selvityksiä kalakantojen tilasta ja kalakantojen kestävydestä.

Vapaa-ajan kalastuksen määrä alueella tulisi luultavasti kasvamaan (vapaan kalastusalueen kasvaessa). Kasvava kalastuspaine voisi olla todellinen uhka alueen uhanalaisille kalakannoille, sekä kaventaa kaupallisen kalastuksen toimintaedellytyksiä alueella (kilpailu pyyntipaikoista ja samasta kalavarasta).

HUOM: Rajajokisopimuksen mukaiset rajoitukset koskisivat yhä vain osaa alueesta, eli kalastuskäytännöt pysyisivät yhä osin erilaisina.

5.1.2 Alueen kalastusjärjestelyt pidetään nykyisellään liittämisestä huolimatta

Mikäli kalastusjärjestelyt pidettäisiin nykyisellään, eli erilaisina kansallispuiston eri osissa, säilyisi tilanne ennallaan myös kalastuksen järjestämisestä, tiedottamisesta, valvontaa ja kalakantojen tilaa ajatellen (taulukko 1).

Metsähallituksella olisi mahdollista säädellä Huiturin vesialueella kaikkea kalastusta kestävästi ja huolehtia uhanalaisista kalakannoista, huomioiden rajajokikomission asettamat rajoitukset. Huiturin alueen kalastusluvista saataisiin lupatuloja, joilla voitaisiin tehdä mm. selvityksiä kalakantojen tilasta ja kalastuksen kestävydestä (mm. kalastuspaine). Nykyisellä Perämeren kansallispuiston vesialueella kalastus säilyisi vapaana. Säännösten erilaisuus saattaisi jatkossakin aiheuttaa epäselvyyttä kalastusjärjestelyistä kansallispuiston sisällä.

5.1.3 Kalastusjärjestelyt koko kansallispuiston alueella kuten Huiturin vesialueella nykyisin

Mikäli kalastus järjestettäisiin kuten Huiturin vesialueella, tulisi kalastus Metsähallituksen luvitettavaksi. Tämä aiheuttaisi muutoksen etenkin vapaa-ajan kalastajien kalastukseen, mutta mahdollistaisi Metsähallitukselle kalastuksen säätelyn kestävästi, ja uhanalaiset kalakannat huomioiden (taulukko 1).

Kalastuksesta saatavilla lupatuloilla voitaisiin tehdä mm. selvityksiä kalakantojen tilasta ja kalastuksen kestävydestä (mm. kalastuspaine). Kalastuslupituksen myötä saataisiin saalistietoa

kestävyysarvioiden tueksi. Vapaa-ajan kalastuksen sääteleminen voisi kasvattaa kaupallisen kalastuksen resursseja. Kyseinen järjestely tarkoittaisi ainakin aluksi kalastusoikeuksien kaventumista nykyisen kansallispuiston alueella erityisesti vapaa-ajan kalastajilta, ja luvallisuuden valvonnan lisätarvetta.

5.2 Vaikutus metsästykseseen

5.2.1 Nykyisen kansallispuiston perustamissäädöksen mukainen metsästysjärjestely

Uudistuvan luonnonsuojelulain nojalla vieraspetojen minkin ja supikoiran poistaminen mahdollistui kansallispuiston alueella ja siihen tarvitaan jatkossa enää vain metsästysoikeuden haltijan lupa Metsähallitukselta (tai metsästyslain 8§ mukainen oikeus, ks. edellä). Haitallisesti lisääntyneiden lajien kuten ketun pyyntiin tarvittaisiin yhä luonnonsuojelulain mukainen poikkeuslupa. Harmaaahylkeen ja itämerennorpan vähentäminen olisi mahdollista perustuen niiden kaupallisille kalastajille aiheuttamiin vahinkoihin (taulukko 1).

Tässä järjestelyssä Huiturin vesialueella hylkeiden pyynti muuttuisi merkittävästi, sillä niiden vähentämiseen tarvittaisiin poikkeuslupa. Alueella on kohtalaisen suuri merkitys hylkeiden metsästysalueena. Tällä hetkellä pyynti toteutuu metsästyslain 8 §:n mukaisella oikeudella tai Metsähallituksen metsästysluvalla. Käytännössä hylkeiden metsästyksen poikkeusluvitus olisi haastavaa, koska tulisi varmistaa, että luonnonsuojelulain vaatimukset vahinkoperusteita ja poistomahdollisuudesta täyttyvät, mm. ettei vahinkoperusteinen poisto vaikuta negatiivisesti alueen hyljekantoihin. Mahdollisuuden ollessa uusi, ei poikkeusluvitusta ole vielä kertaakaan tehty, eikä esimerkiksi mahdollisuutta hyljekannan kestävyuden arviointiin metsästyskiintiön avulla ole selvitetty. Ainakin ensimmäiset poikkeusluvut tultaneen tekemään LUKE:n asiantuntijoiden avustuksella.

Vieraslajien minkin ja supikoiran poistoon on em. luvituksen myötä riittävät mahdollisuudet. Ketun osalta poikkeuslupamenettelyä tulee tarkastella, sillä linnuston suojelun kannalta kettujen poisto alueelta suoraan tavattaessa olisi luonnonsuojelullisesti tärkeää.

Vesilinnustusmahdollisuuksiin tulisi jonkin verran rajoitteita Tornion kaupungin asukkaille (metsästyslain 8§ mukainen oikeus Huiturin vesialueella olevat karikot ja matalikot). Kansallispuistoon kuuluvilla saarilla metsästyks on kuitenkin ollut tähänkin asti kiellettyä.

5.2.2 Metsästyslain mukaisen metsästyksen salliminen kansallispuistossa

Mikäli metsästyks sallittaisiin kuten Huiturin vesialueella, eli metsästyslain mukaisesti, harmaaahylkeen ja norpan metsästyks olisi keskeisessä roolissa. Metsästyksen kestävyys varmistuisi tällöin metsästyslainsäädännön keinoin, käytännössä harmaaahylkeen ja itämerennorpan metsästykseseen annettavien kiintiöiden puitteissa (metsästysasetus 5 §). Metsästysoikeus alueella voisi perustua metsästyslain 8 §:n (kotipaikan mukaan Kemi ja Tornio) ja Metsähallituksen myöntämiin metsästyslupiin (taulukko 1).

Hylkeiden ja norppien osalta metsästyks tapahtuisi pääosin metsästyslain 8 §:n mukaisella oikeudella, joskin metsästysluvillekin tulisi kysyntää, sillä esim. Kemin asukas tarvitsisi luvan Tornion

kaupungin puoleiselle alueen osalle ja toisin päin. Kantojen hallinta selkiytyisi metsästysjärjestelyiden myötä. Kestävyys olisi turvattu kiintiöillä. Metsästys voisi edesauttaa uhanalaisten meriharjuksen ja meritaimenen suojelua uhanalaisille kaloille mahdollisesti paikallisesti merkittävän predaation vähetessä. Toisaalta metsästys voisi kalastusoloja parantaessaan lisätä myös verkkokalastuspainetta alueella, jolla puolestaan voi olla säätelemättömänä negatiivisia vaikutuksia em. kalalajien suojeluun. Näin ollen tällöin kalastuksen olisi hyvä olla Metsähallituksen luvituksessa ja siten kontrolloitavissa.

Vesilintujen osalta metsästys on nykyään melko pientä mittakaavaltaan Huiturin vesialueella alueen luonteen takia (pyynti ei sallittua kansallispuistoon kuuluvissa saarissa). Salliminen lisäisi jonkin verran metsästystä alueella, joskin etäisyys ja luonnonolosuhteet rajoittavat edelleen alueen käyttöä. Käytön lisääntymistä on vaikea ennakoida, sillä metsästyslain 8 §:n mukaista metsästysoikeutta hyödyntäisivät todennäköisesti ne Kemin ja Tornion asukkaat, joilla on riittävä venekalusto. Metsästys voitaisiin myös kohdistaa/sallia yleisimpiin lajeihin (sinisorsa, tavi, telkkä, merihanhi). Vesilintujen metsästys lisäisi jonkin verran häiriötä alueella lintujen syysmuuton aikana, vaikkakaan ei välttämättä kokonaisuudessaan merkittävästi alueen rajoitteet huomioiden. Alue on kuitenkin linnustollisesti arvokas sekä linnuston pesimä- että muuttoalueena, ja nykyisellään Perämeren alueella ainoita suuria metsästykseltä rauhoitettuja alueita. Metsästyksen salliminen alueella saattaisi aiheuttaa häirintää, joka pahimmillaan ajaisi linnut aikaisempaan muuttoon ja alueen välttelyyn.

Pienpetojen poistamisessa esimerkiksi ketun poistaminen olisi luvitukseltaan kevyempi prosessi. Linnustonsuojelun näkökulmasta kettujen poistaminen alueelta on perusteltua.

5.2.3 Metsästyksen määrittäminen jollain muulla tavalla

Vastaavasti kuin uusia luonnonsuojelualueita perustettaessa, voitaisiin tällekin alueelle määrätä erilaisia metsästysoikeuksia tai -rajoituksia. Rajoitukset voivat koskea metsästettäviä lajeja tai metsästysaikoja, tai osoittaa luonnonsuojelu – tai virkistyskäyttöperusteisia metsästyskieltoalueita. Metsähallitus ei esitä tällaisia vaihtoehtoja tässä selvityksessä (taulukko 1).

5.3 Vaikutus virkistyskäyttöön

Kalastus ei aiheuta vaikutuksia alueen virkistyskäyttöön muutoin, kuin kiinteiden pyydysten huomioimisena veneillä. Alueiden kalastustukikohdat ovat osa alueen maisemaa ja viehätystä.

Tällä hetkellä Perämeren kansallispuiston alueella on metsästys kielletty, joten vaikutusta virkistyskäyttöön ei tule. Mikäli metsästys kuitenkin jollain tavalla sallittaisiin, vaikuttaisi se myös alueen virkistyskäyttöön. Metsästys ja virkistyskäyttö ovat osin toisiaan poissulkevia toimintoja, sillä samoin kuin virkistyskäyttäjät eivät mene alueelle, jolla metsästetään, eivät metsästäjät halua alueelle, jossa tiedetään olevan muita ihmisiä. Kyse on mukavuuden lisäksi turvallisuudesta. Pääosa metsästyksestä, esimerkiksi hylkeenmetsästys tapahtuu kuitenkin sellaisena aikana, jolloin virkistyskäyttäjää alueella on enää satunnaisesti, eikä ristiriitoja tai turvallisuusongelmia ole yleensä vastaavanlaisilla alueilla tullut.

Metsästystä alueelle mietittäessä tulee huomioida sen yhteensovittaminen alueen perustamistarkoituksiin, myös yleiseen virkistyskäyttöön. Luonnonsuojelulain mukaisesti metsästys ei saa olla ristiriidassa alueen muun virkistyskäytön kanssa. Tämä on oleellista etenkin alueen ohjatuissa virkistyskäyttökohteissa (taulukko 1).

Taulukko 1. Tiivistelmä Perämeren kansallispuiston ja Huiturin vesialueen nykyisestä tilanteesta ja mahdollisista muutoksen vaikutuksista.

	NYKYTILANNE		MUUTOS		
	Perämeren kansallispuisto	Huiturin vesialue	Kuin kansallispuistossa	Kuin Huiturin vesialueella	Muut vaihtehtod*
Kalastus	Kalastus kuin yleisvesillä. Metsähallituksella mahdollisuus vaikuttaa kalastukseen tai uhanalaisten kalakantojen tilaan vain ELY-keskuksen rajoituksin.	Rajajokisopimuksen rajoitukset. Yleiskalastusoikeudet, Metsähallituksen kalastusluvitus.	Huiturin vesialueellakin kalastus kuin yleisvesillä, huomioiden rajajokisopimuksen rajoitukset. Metsähallituksella mahdollisuus vaikuttaa kalastukseen tai uhanalaisten kalakantojen tilaan vain ELY-keskuksen rajoituksin.	Myös kansallispuiston alueelle tulisi Metsähallituksen kalastusluvitus. (Rajajokisopimus ei laajene kansallispuiston alueelle).	Huiturin vesialueella Rajajokikomission rajoitukset; muuten eri alueille voisi tulla erilaisia määräyksiä.
Metsästys, harmaaahylje, itämeren-norppa	Metsästys on kielletty. 1.6.2023 alkaen merkittävää taloudellista tappiota aiheuttavien riistalajien yksilöiden poiston poikkeusluvut mahdollisia.	Hylkeenmetsästys merkittävää. Metsästys metsästyslain mukaisesti, metsästyslain 8 §:n aluetta. Metsähallituksen metsästysluvitus. Perustuisi hylkeidenmetsästys-kiintiöihin.	Huiturin vesialueella metsästys tulisi kiellettyksi; poikkeusluvut	Myös kansallispuistossa metsästys metsästyslain mukaisesti, metsästyslain 8 §:n aluetta. Metsähallituksen metsästysluvitus. Perustuisi hylkeidenmetsästyskiintiöihin.	Alueille voidaan määrät erilaisia metsästysoikeuksia ja -rajoituksia, kuten aina luonnonsuojelualuetta perustettaessa. Esimerkiksi rajataan metsästettäviä lajeja tai osoitetaan luonnonsuojelu- tai virkistyskäyttöperusteisia metsästyskieltoalueita.
Metsästys, muut lajit	Luonnonsuojelullista vahinkoa aiheuttavien lajien yksilöiden poiston poikkeusluvut sallittu. 1.6.2023 alkaen vieraspetojen (minkki, supikoira), poistoon vain metsästysoikeuden haltijan lupa/ 8 §:n metsästysoikeus.	Metsästys lähinnä vesilinnustusta, vähäistä alueen haastavuuden takia. Alueen saaret kuuluvat kansallispuistoon. Metsästys metsästyslain mukaisesti, metsästyslain 8 §:n aluetta. Metsähallituksen metsästysluvitus.	Huiturin vesialueella metsästys tulisi kiellettyksi; poikkeusluvut	Myös kansallispuistossa metsästys metsästyslain mukaisesti, metsästyslain 8 §:n aluetta. Metsähallituksen metsästysluvitus. Mahdollisia linnustovaikutuksia häirinnän kautta.	Alueille voidaan määrät erilaisia metsästysoikeuksia ja -rajoituksia, kuten aina luonnonsuojelualuetta perustettaessa. Esimerkiksi rajataan metsästettäviä lajeja tai osoitetaan luonnonsuojelu- tai virkistyskäyttöperusteisia metsästyskieltoalueita.
Virkistys-käyttö	Ei vaikutusta	Ei vaikutusta	Ei vaikutusta	Mahdollinen vaikutus virkistyskäyttöön: kävijät karttavat metsästysalueita, metsästäjät kävijöitä. Turvallisuuskysymykset. Metsästysajat ja virkistyskäyttö kuitenkin pääosin eri aikoina.	Mahdollinen vaikutus virkistyskäyttöön: kävijät karttavat metsästysalueita, metsästäjät kävijöitä. Turvallisuuskysymykset. Metsästysajat ja virkistyskäyttö kuitenkin pääosin eri aikoina.

*Luonnonsuojelualueen perustamissääädöksen valmistelelee ympäristöministeriö ja antaa eduskunta. Tässä yhteydessä alueelle voidaan suunnitella ja säätää erilaisia rajoituksia eri osiin.

6 Selvityksen tulos ja asian eteneminen

6.1 Huiturin vesialueen suojeleminen

Metsähallituksen hallinnoimat Perämerellä sijaitsevat luonnonsuojeluun varatut alueet tullaan perustamaan luonnonsuojelulain mukaisiksi luonnonsuojelualueiksi (nk. säädösvalmistelu, toimenpide suojelualueen perustaminen). Tämä koskee myös Luontopalveluiden hallinnassa olevaa Huiturin vesialuetta, eli mikäli kohdetta ei liitetä Perämeren kansallispuistoon, siitä tullaan perustamaan muu luonnonsuojelualue. Tällöin alueelle annetaan sen luontoarvoja turvaavat säädökset. Samalla ratkaistaan myös, mitä alueella saa metsästää ja kalastaa (lajit ja ajankohdat). Säädösvalmistelun osana osallistetaan alueen käyttäjiä mukaan lukien paikallisia metsästäjiä, ja mikäli alueelle on odotettavissa muutoksia kalastukseen, myös kalastajia.

Alue kuuluu Suomen ja Ruotsin välisen rajajokikomission alueeseen, jonka rajoitukset alueella tulee huomioida. Luonnonoloiltaan vesialue on samanlaista ja yhtä monipuolista kuin Perämeren kansallispuiston vesialueet. Huiturin vesialueet eivät kuitenkaan kuulu Natura 2000-alueisiin.

6.2 Metsähallituksen näkemys selvityksen tuloksista

Metsähallituksella oli tavoite selvittää, mitä Huiturin vesialueen liittäminen kansallispuistoon tarkoittaisi käytännön työssä. Tämän selvityksen aikana tapahtuneet muutokset alueen perustamislaissa ja luonnonsuojelulaissa kuitenkin muuttavat tilannetta, sillä nykyisiä toimintamalleja ei ole testattu, pääosin juuri hylkeiden ja norppien poistamiseen mahdollistavan vahinkoperusteisen poikkeuslupamenettelyn kautta. Harmaahylkeiden ja norppien aiheuttama vahinko kalastukselle on kuitenkin alueella yksi keskeinen ongelma, joka alueella tulee ratkaista.

Uhanalaisten kalakantojen osalta Metsähallituksella ei toistaiseksi ole selkeää ratkaisua, miten kalastusta tulisi säädellä kantojen tilan parantamiseksi. Olemme osallisena vuonna 2021 alkaneessa laajassa Biodiversea LIFE -hankkeessa, jossa selvitetään kannan tilaa ja parannetaan elinympäristöjä etenkin meriharjuksen osalta. Täten myös tässä asiassa tulemme olemaan viisaampia lähivuosina. Mahdollisia kalastuksen sääntelyn toimenpiteitä haetaan ELY-keskuksen asettamisen rajoitusten kautta, kun jokin selvästi kantojen tilaa parantava toimi keksitään.

Kalakantojen osalta tulee myös huomioida mahdollisuudet selvittää hylkeiden ja norppien vaikutukset, sekä tarve niiden poistoon niiden uhanalaisille kalakannoille aiheuttamien vahinkojen takia (luonnonsuojelullinen poikkeuslupa).

Täten Metsähallitus ei toistaiseksi näe oleellisena lähteä edistämään Huiturin vesialueen liittämistä Perämeren kansallispuistoon tämän selvityksen pohjalta. Kunhan uudistuneen nykytilanteen käytänteiden toimivuudet selviävät, teemme uuden arvioinnin tilanteen pohjalta. Metsähallitus näkee yhä mielekkäänä suurten vierekkäisten alueiden säännösten ja hallinnollisten käytäntöjen yhtenäisyyden, mutta nykytilanteessa on vaikea arvioida, miten voimaan tulleen luonnonsuojelulain muutokset tulevat parantamaan tilannetta aiemmasta, ja minkälaisia todellisia tarpeita liittämislle olisi.

Seuraavan kerran asia tulee vastaan viimeistään Perämeren merialueiden luonnonsuojelulain mukaisen säädösvalmistelun, eli mereisten luonnonsuojelualueiden perustamisen yhteydessä.

Tällöin on päätettävä, muodostetaanko Huiturin vesialueesta erillinen luonnonsuojelualue, vai liitetäänkö se viereiseen Perämeren kansallispuistoon.

6.3 Kansallispuiston laajentamisen tapa

Luonnonsuojelulain valmistelun yhteydessä (ympäristövaliokunnan mietintö 2010, 22§) todetaan seuraavaa: *”Luonnonsuojeluun varattu valtion alue voidaan liittää osaksi olemassa olevaa suojelualueetta, mikäli alkuperäisen suojelualueen rauhoitussäännökset eivät muuta liitettävän alueen metsästyskäytäntöjä merkittävällä tavalla. Muussa tapauksessa liittämisen tulisi tapahtua säädösteitse”*

Tässä selvityksessä käsiteltyjen muutosten osalta juuri metsästyskäytäntöjen muutos alueella aiheuttaisi säädöskäsittelyn. Huiturin vesialueella on voimassa metsästyslain 8 § mukainen metsästysoikeus. Perämeren kansallispuistossa metsästys on kielletty. Jos Huiturin vesialue liitettäisiin kansallispuistoon kiinteistöteknisesti, perustamissäädöksen metsästyskielto ulottuisi myös Huiturin vesialueelle ja tämän voidaan arvioida olevan merkittävä muutos nykyisissä metsästyskäytännöissä, vaikka metsästys kohdistuukin pääsääntöisesti hylkeeseen ja norppaan. Näin ollen vesialueen liitos vaatisi ns. säädöksen avaamisen.

Mikäli asiaa lähdetään edistämään säädösteitse, pohdittavaksi tulee Huiturin ja muun kansallispuiston alueen metsästystä koskevien pykälien uudelleen muotoilu. Ratkaistavaksi tulisi, voidaanko kansallispuiston alueella tai sen osalla sallia metsästys vai olisiko koko kansallispuiston alue metsästyskiellon piirissä, jolloin eläinkantojen hallinta tapahtuisi luonnonsuojelulain mukaisten poikkeusten nojalla. Samalla voidaan arvioida ja päivittää myös muita alueen linjauksia, kuten kalastussäännöksiä. Alueella metsästyksen ja kalastuksen kysymykset nivoutuvat vahvasti toisiinsa.

Jos asia etenee, sitä valmistelee ympäristöministeriö ja säädöksen antaa eduskunta.

Liite 1. Kalastuskokouksen muistio

Perämeren kansallispuiston ja Huiturin vesialueiden kalastusjärjestelyt

HKS-tilaisuus 7.4.2021 klo 17.00-19.00

Paikalla Metsähallitus: Eevamaria Harala (HKS-projektipäällikkö, pj), Kari Sarajärvi (eräsuunnittelija), Eero Hartikainen (eräsuunnittelija, jatkaa HKS-projektissa Karin töitä), Mikko Rautiainen (eräsuunnittelija)

Paikalla edustajia/ osallistujia seuraavista tahoista: Suomen vapaa-ajankalastajien keskusjärjestö SVK, Perämeren Kalatalousyhteisöjen Liitto Ry, Pohjoisen Perämeren ammattikalastajat ry, kalastajaseurojen ja alueella toimivien yhdistysten jäseniä, alueen virkistyskalastuskäyttäjiä. (20 osallistujaa)

Pj Eevamaria Harala avasi tilaisuuden klo 17.00. Käytiin läpi Teamsin käyttö ja kokouskäytännöt.

Perämeren hoito- ja käyttösuunnitelma (HKS) päivitetään vuoden 2021 aikana. Osana suunnitelmaa selvitetään Perämeren kansallispuiston ja ympäröivän valtion vesialueen (ns. Huiturin vesialue) kalastuskäytännöt ja kalakantojen kestävyys.

-Kalastuksen nykytila: Perämeren kansallispuiston perustamislain mukaisesti kalastuslain mukainen oikeus kalastaa yleisellä vesialueella (vaikka ei kuulu yleiseen vesialueeseen). Nykytilassa ainut mahdollisuus vaikuttaa kalakantojen säilymiseen on hakea ELY:ltä esim. alueellisia/ ajallisia rajoituksia.

-Kalastuksen nykytila: Huituri ei kuulu yleisveteen, mutta kuuluu Suomen ja Ruotsin välisen rajajokikomission alueeseen ja sen rajoituksiin. Vaikka vesialueet yhdistettäisiin, ei kansallispuiston vesialuetta liitettäisi rajajokisopimukseen.

Keskusteltiin meriharjuksesta kansallispuistossa: kevätjäältä tulee matalasta pilkillä, syksyllä ei tule matalasta verkoista.

Verkkokalastajia enää hyvin vähän verrattuna aiempiin vuosiin. Verkonpito-oikeuksissa suuri ero Ruotsiin nähden.

Pohdittiin, miksi merikutuinen harjus on Suomen puolella niin uhanalainen, kun Ruotsissa kanta on vahva. Suomessa rehevöitymistä on ehdotettu ahdingon syyksi, Ruotsin puolella syvemvät ja siksi kirkkaammat vedet, tai topografiasta johtuen sopivaa elin- ja lisääntymisympäristöä enemmän?

Tarvittaisiin lisää tietoa siitä, miksi merikutuinen harjus on Suomessa niin uhanalainen.

-Metsähallituksen tavoite ja erilaiset kalastusjärjestelymahdollisuudet: Kansallispuiston käytön ja suunnittelun, sekä kalastuksenkin kannalta olisi mielekästä käsitellä koko aluetta kokonaisuutena. Metsähallituksella on tarve vaikuttaa uhanalaisen meritaimenen ja äärimmäisen uhanalaisen meriharjuksen säilymiseen koko alueella. Lisäksi tavoite mahdollistaa koko alueella sekä kaupallinen kalastus että vapaa-ajan kalastus (myös Huiturissa) kestävästi nyt ja tulevaisuudessa.

Keinoja: ajalliset ja alueelliset rajoitukset (lupaehtoina). Pyydysrajoitukset (verkkojen silmäkoko tms). Esim. Ruotsissa alle 3 m vesialueen verkkokalastuskielto?

Yleisesti ottaen ei nähty, että Suomen puolella alle 3 m alueiden verkkokiellolla olisi suurta merkitystä meriharjuksen suojelun suhteen. Tämä vain häiritäisi vähäistä jäljelle jäänyttä verkkokalastusta, etenkin, kun hylkeetkin ovat kalastajien kiusana.

Pintaverkoilla (veden pintaan tai 1,5 m lähemmäs pintaan asetetut verkot) ei saa nykyainsäädännön mukaan enää pyytää esim. meritaimenta eli käytännössä hyvin matalaan ei saa asettaakaan verkkoja.

Myös meritaimen on huomioitava suunnitelmassa, vaikka pääosa puheesta on käsitellyt meriharjusta.

-Hylkeet. Perämeren kansallispuistossa metsästyks on kielletty. Huiturin vesialueella metsästyks on sallittu Metsästyslain 8 §:n mukaisesti paikkakuntalaisille. Mikäli Huiturin vesialue liitetään kansallispuistoon, tulee kansallispuiston perustamissäädökset avata kestävän kalastuksen järjestämiseksi. Vesialuetta ei voi muutenkaan liittää suoraan kansallispuistoon, vaan liitos vaatii säädösmuutoksen. Tällöin myös metsästykskysymys nousee käsiteltäväksi. Tuolloin asian valmistelee ympäristöministeriö, ja säädöksen antaa eduskunta.

Keskusteltiin siitä, että molempien hylkeiden kanta on nykyisin jo niin suuri, että se haittaa huomattavasti jäljelle jäänyttä kalastusta. Hylkeet vievät pyydyksistä parhaat palat ja häiritsevät kalastajia.

Mm. Selkämeren kansallispuistossa hylkeenmetsästyks on sallittua, mutta kun Perämeren kansallispuistoa perustettiin v. 1991, oli itsestään selvää, että siihen aikaan hyvin uhanalaiset norppa- ja hallikannat suojeltiin säädöksellä. Siihen aikaan kenellekään ei tullut mieleenkään, että joskus oltaisiin tilanteessa, jossa hylkeitä on kiusaksi ja riesaksi asti. Nykyinen säädös pitäisi siis avata.

Jos Huiturin vesialue liitetään kansallispuistoon ja säädös avataan, hylkeiden suhteen on nykyisessä luonnonsuojelulaisissa kaksi vaihtoehtoa: sallia kansallispuistossa metsästyslain mukainen hylkeiden metsästyks perustamissäädöksessä tai mahdollistaa hylkeiden vähentäminen luonnonsuojelulain mukaisella poikkeusluvalla perustuen pyyntiluvanvaraisten lajien kansallispuiston ulkopuolella aiheuttamaan taloudelliseen vahinkoon. Eduskunta ratkaisee asian.

Keskusteltiin ylisuuren hyljekannan vaikutuksesta uhanalaisiin kalalajeihin. Lukelta ei ole tullut vastausta siihen, onko hylkeistä haittaa uhanalaisille kalalajeille.

Keskusteltiin myös siitä, että Perämeren kansallispuisto suojelee myös kalastuskulttuuria, jota hylkeet tällä hetkellä häiritsevät tarpeettoman paljon. Hylkeet ovat myös kesyyntyneet niin paljon, että eivät enää pelkää ihmistä ja tulevat pyydyksille kytkiselle. Hylkeiden käyttäytyminen on siis muuttunut huomattavasti puiston perustamisesta lähtien.

Keskusteltiin siitä, voitaisiinko jotenkin edistää hyljetuotteiden kauppakieltoa, koska se estää hylkeenpyyntiä tehokkaasti. Toisaalta hylkeenpyytäjät ovat kuoleva luonnonvara pohjoisella Perämerellä, joten hylkeenpyynnin ei nähtäisi räjähtävän käsiin, vaikka se sallittaisiinkin, erityisesti, jos hyljetuotteita ei saa myydä eteenpäin. Myös hylkeenpyyntikulttuuri on osa perinteistä perämereistä metsästykskulttuuria, mutta nyt siihen ei ole mahdollisuutta.

Samalla keskusteltiin muista ns. haittalajeista eli ketusta, supikoirasta ja minkistä, joiden poistoa tehdään kansallispuistossa lintutuhojen estämiseksi. Hylkeet nähtiin tässä kohtaa vastaavanlaisina tuhoeläiminä kalojen (ja kalastuskulttuurin) suhteen.

Kalastajia kehoitettiin käyttämään enemmän hyödyksi vasta tullutta ns. haittarahaa, jossa pyydykseen kuolleesta uroshallista saa muutaman satasen, kun sen kuljettaa maihin haudattavaksi. Heräsi kysymys, miksi naaraista ei saa vastaavaa, vaikka naarashylkeetkin syövät kalaa.

Keskusteltiin hylkeenkestävistä pyyntimenetelmistä kuten push-up -ryistä ja troolauksesta, mutta troolauksen tulevaisuus herätti epäilyksiä. Samalla mietittiin sitä, miten kalakantojen kestävyys määritellään, koska mereltä on kuitenkin edelleen niin vähän tietoa.

Merimetsoja ei nähty vielä ongelmana, koska niiden pohjoisin pesintäkolonia on Krunnien Pohjanletolla, ja kansallispuiston alueelle eksyy vain joitakin muuttavia yksilöitä.

Verkkokalastussääntöjen laatiminen niin, että sekä kalastajat että uhanalaiset kalakannat olisivat tyytyväisiä ja kummankin kannat säilyisivät hyvinvoivina ja elävinä tulevaisuuteen, nähtiin hyvin haastavana. Verkkokalastuksen haasteena on se, että joitakin kaloja saa pyytää, toisia taas ei, mutta sivusaalista ei juuri voi säädellä. Huomautettiin myös, että vaikka esim. villejä meritaimenia jäisi vain yksi kalastajan verkkoon vuodessa, kalastajia on koko meritaimenen vaellusreitillä Merenkurkusta Tornioon (ja jotkut käyvät jopa Ahvenanmaalla asti) useita, eli villitaimenia jää kuitenkin yhteensä sivusaaliiksi verkkoihin monia.

Taimenen vaellusreitti aiheutti keskustelua - ilmeisesti on niin, että Itämeren pohjoisosan päävirtaussuuntien mukaisesti taimenenpoikaset (villit ja istutetut) kulkevat Suomen rannikkoa pohjoiseen ja Ruotsin rannikkoa etelään. Näin ollen Suomen puolelta kalastetut ovat pääasiassa istutettuja kaloja. Samassa yhteydessä huomautettiin, että suuresta istutusten määrästä ei Suomessa ole mitään hyötyä, jos kaloja ei sitten saa pyytää.

Huomautettiin, että alueen ekologia ja kalakantojen ekologia ja uhkatekijät tulisi tuntea huomattavasti paremmin ennen kuin lähdetään tekemään kiireellisiä johtopäätöksiä, koska kun luonnossa puututaan yhteen asiaan, vaikutukset kertautuvat kaikkeen muuhun.

Eevamaria Harala: Tarvitaan todella lisää tietoa, mutta tiedon puutteen vuoksi ei voida jättää yrittämättä.

-Asian eteneminen: Metsähallitus kokoaa kommentit ja ehdotukset vesialueiden yhdistämisestä. Metsästyksen osalta järjestetään vastaava tilaisuus. Asiasta koostetaan mietintö tai ehdotus, joka esitetään ympäristöministeriölle. Tämän jälkeen ympäristöministeriö ottaa vastuun asian mahdollisesta edistämisestä.

-Kalastuksen säätelyä alueella suunnitellaan yhteistyössä eri kalastajaryhmien kanssa. Tavoitteena on turvata kalansaaliit myös tuleville polville. Metsähallitus selvittää lähivuosina meritaimenen ja meriharjuksen esiintymistä ja esiintymisalueita, tähän tarvitaan alueen kalastajien apua.

Yhteystiedot: Metsähallitus, etunimi.sukunimi@metsa.fi

Eevamaria Harala (HKS), Eero Hartikainen (kalastus), Mikko Rautiainen (metsästys)

Hoito- ja käyttösuunnitelman sivut: metsa.fi/perameren-suunnittelu

Liite 2. Metsästyskokouksen muistio

Metsästysjärjestelyt: Perämeren kansallispuiston ja Huiturin vesialueiden metsästysjärjestelyt

HKS-tilaisuus 22.9.2021 klo 17-19

Paikalla Metsähallitus: Eevamaria Harala (HKS-projektipäällikkö, pj), Mikko Rautiainen (erikoissuunnittelija, metsästys), Eero Hartikainen (eräsuunnittelija, kalastus), Essi Keskinen (meribiologi, siht), Arja Halinen (alueiden hallinta, aluepäällikkö), Markus Aho (erätarkastaja)

Paikalla edustajia/ osallistujia seuraavista tahoista: Suomen riistakeskus (Lappi, Kainuu), Tornion riistanhoitoyhdistys, alueella tai saaristossa ammattikalastusta, norpanmetsästystä ja pienriistan metsästystä harjoittavia ja asiaa tuntevia henkilöitä, alueen virkistyskäyttäjiä. (8 osallistujaa)

Keskustelu-osuudessa vain Metsähallituksen kommentit on nimetty.

Pj Eevamaria Harala avasi keskustelutilaisuuden klo 17.02 käymällä läpi kokouskäytännöt ja esittelemällä asialistan ja selvityksen taustan.

Perämeren hoito- ja käyttösuunnitelma (HKS) päivitetään vuosien 2021-2022 aikana. Osana suunnitelmaa selvitetään Perämeren kansallispuiston ja ympäröivän valtion vesialueen (ns. Huiturin vesialue) mahdollinen yhdistäminen ja sen seurauksena mahdolliset tulevat metsästyskäytännöt. Metsähallituksen näkemyksen mukaan alueita olisi mielekäs hallinnoida yhtenä kokonaisuutena.

Mikko Rautiainen esitteli nykyiset metsästysjärjestelyt.

-Metsästyksen nykytila, Perämeren kansallispuisto: metsästys on kielletty. Poikkeusluvalla saa vähentää luonnonsuojelullista vahinkoa aiheuttavia lajeja, kuten pienpetoja.

-Metsästyksen nykytila, Huiturin vesialue: valtion vesialue, ei yleisvettä. Metsästyslain 8 §:n mukainen vapaa metsästysoikeus torniolaisilla. Metsähallitus voi myydä alueelle metsästyslupia. (Kansallispuistoon kuuluvat saaret kuuluvat metsästyskieltoalueeseen).

Keskustelu metsästyksen nykytilasta:

Huiturin vesialueella metsästys kohdistuu jonkin verran sorsalintuihin (syksyisin). Hylkeenpyynti on erittäin suosittua. Ainoa Tornion merialue, jossa pystyy metsästämään hyljettä. Hylkeenpyynti pääosin keväällä jäidenlähdön aikaan, kun kansallispuistossa ei ole juuri mitään muuta käyttöä.

Oikeuden ratkaisun mukaan kansallispuistossa saa pyytää vain vieraslajeja, osallistujan arvion mukaan myös ketun metsästys lienee pykälien venyttämistä. Hylkeitä näkee alueella päivittäin.

(Laajemmalle) alueelle tehtiin Luken toimesta harmaaahylkeen predaatitutkimus v. 2008-2009. Poikkeusluvalla pyydettiin n.100 hyljettä ja muutama norppa, ehkä n.95 % kansallispuiston alueelta, myös Huiturin alueelta. Kartta sijainneista sovittiin lähetettäväksi Metsähallitukselle, antaa käsitystä kansallispuiston merkityksestä hylkeenmetsästykselle.

Hyvä että kokous järjestetty mutta 30 v myöhässä. Kansallispuistoa perustettaessa luvattiin, että mitään käyttörajoituksia ei tule, mutta sitten kaikki paitsi kalastus kiellettiin. Tämä siitä huolimatta, että Metsähallitus sanoo ohjeissaan, että erityisesti Lapissa tai merellä pitäisi ottaa paikallisten toiveet huomioon, ja ollaan Lapissa ja merellä. Perämeren kansallispuistosta pitäisi tehdä samanlainen kuin kaikista muista Lapin kansallispuistoista ja metsästys sallia.

Kysymys Riistakeskukselle (Mikko Rautiainen): Onko mahdollista saada yleistettyä karttaa, josta näkisi alueet missä metsästetään (omariista.fi tms.)?

Vastaus: on varmaan mahdollista tehdä esimerkiksi lämpökartta Huiturin vesialueelta, karkeistettua tietoa mahdollista saada. Tänä vuonna neljä norppaa saatu.

Kysymys: Torniossa on n. 3000-4000 metsästyskortin maksanutta, suhteessa Lapissa metsästys aika suurta. Torniossakin hylkeenpyyntikulttuuri lupien ja hyljemäärien noustessa kasvussa, uusiakin hylkeenpyyntäjiä. Koronan myötä muutenkin laajentunut kansallispuistojenkin käyttö. Yhteinen huoli on kalakannat, vaikka tämä metsästyskokous onkin. Hylje vaikuttaa kalansaaliisiin, varsinkin kasvavat hyljekannat. Montako aktiivista metsästäjää alueella toimii?

Vastaus: Suuri muutos tuli, kun norppa muuttui luvalliseksi lajiksi. Huiturista varmaan joku harmaakin ammuttu, mutta norpat viihtyvät Huiturissa jäällä. Harmaahylkeet vaativat kovan pyyntiponnistuksen, ei esiinny keväällä Huiturin alueella, mutta norppaa on. Hyvä, että norppa on nyt kiintiöluvalla, lupamenettely poistunut eli samanlaista kuin karhunmetsästys. Metsästys lisääntynyt, ainakin parikymmentä uutta nuorta miestä, mukava nähdä. Tänä vuonna ammuttiin muutamia syksyllä (kalastustorjuntaa), keväällä ammuttiin muutamia norppia kalastajien avuksi. Ehkä 20 jäi ampumatta koko kannanhoitoalueella, kiintiössä pikkusen alle 400 hyljettä.

Vastaus: kiintiötä jätettiin tarkoituksella vähän ampumatta, luvanhaltiat odottivat, jos myöhemmin tulee kalastajille jotain ongelmia ja pitää olla kiintiötä jäljellä. Hyvin meni pyynti. Kiintiötä nostettu, lupia paljon. Katsotaan miten menee ensimmäisen vuoden jälkeen, kun saadaan pyytää norppia kuten hallejakin. Huituri on hyvin tärkeä alue ja toivottavasti ei tulisi samoja ongelmia kuin Merenkurkussa, jossa on hylkeensuojelualueita, jossa hylkeet tulee rantaan asti kun suojelualueilla ei saa pyytää, vaikea tilanne kalastajille.

Kysymys (Eevamaria Harala): Onko yhtään vieraspetopyyntiä alueella tehnyttä paikalla?

Vastaus: Ei, mutta käsitys on, että on pyydetty. Oltu ruotsalaisten kanssa supikoiran yhteistyöpoistohankkeessa, aktiivista on ollut.

Mikko Rautiainen esitteli, mitä tapahtuisi, jos Huiturin vesialue liitettäisiin kansallispuistoon. Vesialuetta ei voi liittää suoraan kansallispuistoon, koska silloin sen metsästyskäytäntö muuttuisi merkittävästi (Ympäristövaliokunnan linjaus). Liittäminen tulee siis tehdä säädösteitse. Tällöin myös metsästyskysymys nousee tarkasteltavaksi. Jos asia etenee, sitä valmistelee ympäristöministeriö ja säädöksen antaa eduskunta.

Esitelly voimassa olevan luonnonsuojelulain kannalta keskeiset pykälät: Lsl 13 § metsästyskielto; Lsl 15 § poikkeukset metsästyskiellosta: poikkeusluvalla vähentää vieraslajeja ja (luonnonsuojelullisesti) haitallisia lajeja; sekä poistaa riistalajeja, jotka aiheuttavat uhkaa turvallisuudelle tai omaisuudelle (tähän esitetty parannusta käynnissä olevassa Ls-lain uudistuksessa, jolloin sisältäisi norpan ja hallin); 16 § kannanotto Metsästyslain 8 §:n voimassaolosta suojelualueella.

Alustavia ajatuksia metsästyksen järjestämiseksi - Metsähallituksen lähtökohta: vieraspetojen ja ketun poisto (linnustoarvot); hylkeiden osalta selkeä järjestely, joko metsästyslain mukaisen metsästyksen salliminen (+ajallinen tai alueellinen rajoitus) tai hyljekantojen rajoittaminen luonnonsuojelulain mukaisin poikkeusluvin ("omaisuudelle aiheutuva merkittävä taloudellinen vahinko").

Keskustelu:

Oikea tie olisi lähteä metsästyslain 8 §:stä ja metsästyslupa koko kansallispuiston alueelle. Ei voi jättää Metsähallitukselle (alueen luontopalvelut) poikkeuslupien hakua. Selkämeren kansallispuistossa on onnistunut metsästysjärjestely. Lakiin oikeudet metsästyksestä.

On totta, että vanhojen kokemusten pohjalta (v.1991) muistaa, että silloin sovittiin, että Huiturin saaria ei oteta kansallispuistoon, mutta lopulta olikin kuitenkin mukana. Tästä syystä on heikko luottamus ympäristöministeriöön.

Norppaa on yritetty ympäristöministeriön taholta suojella 30 vuotta kohdunsaun kuroumataudin takia. Ei tiedetä, onko tautia vielä. Hylkeet jo Isohaaran tyvellä ja Kemijokisuussa. Torniojoen lohisaaliissa yllättävän paljon hylkeiden hampaanjälkiä. Hylkeiden vaikutus lohelle iso, mutta varmasti myös siialle ja taimenelle kasvanut viime vuosina huomattavasti. Sen takia hylkeenmetsästystä Huiturin ja kansallispuiston vesialueella ei missään nimessä saisi rajata ajallisesti eikä paikallisesti, eikä pyrkiä estämään kiintiöiden mukaista metsästystä. Kanta kestää näillä ja suuremmillakin kiintiöillä metsästyksen tällä hetkellä. Metsästys on murto-osa kannasta. Hyljekannat nyt jo kestävämmällä tasolla kalastuksen suhteen, eikä nyt pitäisi estää hyljekannan kasvamisen rajoittamista. Lopetetaan Möylyn hylkeidensuojelualue koska se on täysin turha tänä päivänä.

Möylyyn tulisi tässä samalla puuttua, se on tarpeeton suojelualue. On pelko, että tästä tulee hylkeidensuojelualueen jatko Möylylle. Pitää saada normaalin kannansäätelyn piiriin hyljekin ja metsästys vapaata, eikä kenenkään virkamiehen/naisen päätettävissä annetaanko poikkeuslupa.

Selkämeren kansallispuistossa hylkeenmetsästys on sallittua. Eikö ole tulossa ristiriitainen tilanne, jos Perämeren kp:ssa sallitaan mutta naapurissa on hylkeiden suojelualue. Möylyn suojelualue tulisi poistaa samassa yhteydessä, kun tehdään uusi säädös Perämeren kp:hen.

Kysymys: Entä merimetso, jota pitäisi myös tulevaisuudessa ehkä päästä säätelemään kansallispuistossa?

Vastaus (Mikko Rautiainen): Metsähallituksella ei ole tällä alueella vielä tullut merimetsä-ongelmaa, joten emme osaa ottaa kantaa, miten se ratkeaisi. Merimetsä ei ole riistalaji ainakaan vielä eikä metsästyksen piirissä. Poikkeusluvut ovat tällaisia tilanteita varten, mutta taivuvatko pykälät tällaisiin tilanteisiin?

Vastaus (Arja Halinen): Kansallispuiston alueella ei ole vielä pesiviä merimetsäsoja, mutta jos Huiturin alue liitettäisiin kansallispuistoon säädösvalmistelun kautta, niin tämäkin asia tulee valmistelussa käsittelemään. Ei supikoira ja minkkikään ole enää riistalajeja mutta niiden poisto on mahdollista poikkeuslupien nojalla. Eli kumpikin menettely olisi lainsäädännöllisesti mahdollista toteuttaa, joko suoraan kansallispuiston perustamissäädöksellä tai luonnonsuojelulain 15 §:n poikkeuslupamenettelyä käyttäen.

Kysymys: Nyt ollaan puhuttu vieraspedoista ja pienpedoista (minkki, supikoira, kettu), ainakin Merenkurkussa suuriakin ongelmia myös variksen, korppien ja lokkien kanssa, jotka ovat erikoistuneet vesilintujen tappamiseen. Miten voisi huomioida tämän? Hylkeiden menestymistarinaan ei voinut tietää vuonna 1991 ja nyt kun otetaan asia uudestaan käsittelemään, YM voi tehdä harkinnan uudestaan ja tällä kertaa oikein. Merenkurkussa väännetty merimetsän kanssa 10 vuotta ja ongelmat suuret kalastajille. Kannattaa ottaa siis myös merimetsot huomioon.

Vastaus: (Eevamaria Harala): Ei tiedetty aikanaan, että hylkeen tilanne paranisi näin. Taitaa olla ensimmäisiä onnistumistarinoita käsillä, joten nyt on ympäristöministeriöllä mietinnän paikka, että miten tällaisiin tilanteisiin reagoidaan.

Vastaus (Mikko Rautiainen): Merimetso hyvä esimerkki etelästä - jos nyt pystyttäisiin tekemään parempi säädös, joka voisi myös ennakoida merimetsoa. Merenkurkussa haittalintujen osalta yhteistyössä paikallisten ja Metsähallituksen Luontopalvelujen kanssa on haettu Riistakeskuksesta poikkeuslupia varisten ja harmaalokkien vähentämiseksi rauhoitusaikana suojeluun varatuilta alueilta, tietynlaista täsmätoimintaa, jonka nykyiset poikkeussäädökset mahdollistavat. On mahdollista myös muualla, jos nähdään, että poistolla saadaan aikaan myönteisiä luonnonsuojelullisia vaikutuksia - Merenkurkusta nyt kokemustakin vastaavasta.

Varmasti parempi, että tehdään uusi säädös koko puiston osalta ja otetaan nykytilanne huomioon ja päivitetään tähän päivään eikä eletä siinä 1991 vuoden tilanteessa.

Merimetsoja on jo jonkin verran, ja pitäisi lisätä riistalajiksi. Torniossa on jakokunnan vesialueet ja metsästäminen ollut ihan suosittua ja tähän Vähähuiturin kolmioon rajoittuu. Siinä myös hylkeellä iso merkitys, että nyt myös metsästykseltä saatu enemmän. Ei vähennä kansallispuiston virkistyskäyttöä koska ei ole samanaikaista, veneilykausi loppuu kuin seinään syksyllä eikä kukaan tule ennen jäidenlähtöä. Kun veneilykausi loppuu, niin olisi ihan luontaista jatkaa molemmista päistä metsästyksellä puiston käyttöaikaa, että saadaan kaikki tehokkaasti nauttia puistosta. Hylkeenpyynti tulisi olla sallittua koko puiston alueella koska pyyntiaika on suurimmaksi osaksi keväällä, tai syksyllä veneilykauden jälkeen, kun puistolla ei ole muuta käyttöä eikä siis vaaratekijöitä.

Arja Halinen: Mikolla hyvin uuden säädöksen vaihtoehdot mahdollisuuksista esillä. Säädös on aina aika jäykkä - voi olla seuraavat 30 vuotta staattinen, jos jotain kerran kirjataan. Tämän palaverin asia ei ole löytää yhtä kirjattavaa linjausta, mutta selvitykseen pitäisi löytää hyvä kirjaus, joka ei tarpeettomasti jäykistä tilannetta, jos jonkun lajin tilanne tulevaisuudessa muuttuu esim. uhanalaisluokituksessa. Pohjanmaan-Kainuun alueella tästä klassinen esimerkki kanalintujen metsästyksen - uhanalaisluokituksen muuttuessa aiheuttanut kirjavuutta metsästyksessä eri aikoina perustetuilla suojelualueilla.

Eevamaria Harala: Kun säädöskirjauksia mietitään, pitää muistaa, että pelkkä alueen mielipide ei riitä, vaan alueelta tulee saada myös sekä luonnonsuojelullisesti että käytännöllisesti vakuuttavat ja toimivat perustelut, että on todennäköistä, että ne pysyvät ympäristöministeriön valmistelussa ja eduskunnassa. Teissä ja täällä on se alueellinen asiantuntemus, jonka perusteella tätä mietitään.

Eri kansallispuistoissa voi olla myös niin, että yhdessä puistossa on eri säädöksiä eri alueilla, mutta Metsähallituksen mielestä kaksi erilaista metsästyssäädöstä ei ole hyvä tai selkeä samassa puistossa. Tavoite on, että yksi yhtenäinen järjestely ja sitä parempi käytön kuin suojelun kannalta, että olisi hyvä säädös alusta lähtien.

Kysymys (Mikko Rautiainen): Mitä ajatuksia ja toiveita liittyy vesilinnustukseen?

Vastaus: Vesilinnustustahan nimenomaan harrastetaan Vähähuiturin kolmion alueella. Käsitykseni mukaan on ollut ihan toimiva käytäntö ja halutaan sen jatkuvan. Vaikka saaret suojeltu niin merialueella sitä saa tehdä. Perinteisesti rannikkoalue sorsan kannalta tärkeämpi, mutta on Huiturin alueella suosittuja paikkoja. Ei niin suuressa mittakaavassa mutta kuitenkin, matalissa vesissä sorsanmetsästyksiä tehdään. Vaikuttaa mm. merenkäynti, rannikot suojaisempia.

Mantereen puolella ollaan aika vahvasti riistahallinnon kannalta monilajista kannanhoitoa viemässä eteenpäin, eli maalla olevia suurpetoja ja hirvieläimiä ja niiden välistä dynamiikkaa on mietitty. Tässä sama asia, siirrytään maalta merelle ja huippupetona hylkeet ja vastinkappaleena kalat ja monilajinen kannanhoito. Lajit keskenään vuorovaikutuksessa ja tämä täytyy ottaa huomioon keskustelussa.

Laajempaan asiaan yleisesti se monilajisuus tulee pitää mielessä tässä keskustelussa. 30 vuotta sitten kun lakia säädettiin eikä osattu ennustaa tulevaisuutta, laitettiin aika kireäksi säädökset. Nyt on mahdollista ottaa huomioon nykyhetki ja hyljekannat ja niiden kehityksen suunta, mutta sitten pitäisi pystyä kirjaamaan pykälään myös mahdollisimman paljon liukumavaraa. Säädöstä itsessään ei pitäisi tarvita perata aina 10-15 vuoden välein koska se on kirjattu liian tiukaksi eli pitäisi olla mahdollista erilaisin poikkeuksin mahdollistaa asioita ilman säädöksen avaamista.

Kalastajiin ja hylkeisiin liittyy paljon problematiikkaa. Monilajisuus on tärkeää - kun puhutaan kasvavista hyljekannoista, pitäisi nostaa esiin myös uhanalaiset meriharjus ja meritaimen, joihin tuolla hyljekannalla on vaikutusta. Tällä pitäisi olla vaikutus avata metsästyksen koko Perämeren alueella. Metsästyksen salliminen - hyljekantoja suojellaan asetuksella eikä luonnonsuojelulla, ja kannan säätely perustelisi metsästyksen avaamista. Tärkeää huomioida myös tuo metsästyksen ja veneilyn kausittuminen: (huvi)veneily ja metsästykskausi ovat erillään, harvoja kulkijoita metsästyksesongin aikana, muiden käyttäjien ja metsästäjien välistä ristiriitaa ei ole.

Pohjoinen ulottuvuus - nykyaikainen keskustelu - isoja edistysaskelia tehty suojelussa ja nähty menestystarinoita (merimetso ja hylje) ja paikallishallinnon suhteen auttaisi taka-askelien ottaminen eli suojelualueiden purkaminen, käyttäjätason näkemyksiä kuunnellen.

Nykytekniikan ja valvonnan näkökulma - on sekä riistakantojen säätely että myös ilmoitusmenettely mutta myös valvonnan kehittyminen valtavasti. Yksi näkökulma puiston käytön laimentamiseen, kun myös valvonnan näkökulmasta on uusia tekniikoita olemassa.

Kysymys (Eevamaria Harala): Hylkeenmetsästysaika on siis eri aika kuin muu alueen virkistyskäyttöaika. Nyt on ollut valtakunnallisesti paljon keskustelua siitä, että turvallisuussyistä pitää joillain alueilla rajoittaa metsästyksiä. Miten näette - onko Perämeren kansallispuiston tai Huiturin alueella tällaisia alueita? Onko turvallisuusnäkökulmaan kommentteja? Metsästäjät eivät varmaan yleensäkään halua mennä sinne missä on paljon ihmisiä, koska sellaisella alueella metsästäminen on riskialttiimpaa ja vaativampaa?

Vastaus: Selkä-Sarvessa ja Pensaskarissa Metsähallituksen tuvat ja palvelupisteet ja suojasatamat. Kesäaikana suojasatamat nakutettu täyteen juhannuksesta elokuun puoliväliin, sitä ennen ja sen jälkeen ihan satunnaista käyttöä. Kun jahti päällä niin ainoastaan rohkeimmat liikkuu jäällä (kelkkailukausi jo ohi). Turvallisuuden kannalta ei tule olemaan ongelmia. Saarista etäisyydet pitkiä. Vähähuiturista Sarveen 15 km, pitkät etäisyydet saarien välilläkin.

Vastaus: Kokemuksia Merenkurkusta: Siellä metsästetään hylkeitä sisäsaaristoa myöten, jossa on satoja, jopa tuhansia huviloita. Vielä ei ole tullut mitään vaaratilanteita hylkeenmetsästyksen myötä. Käytetään eri luoteja, ettei lähde kimmokkeena minnekään. Pyyntikulttuuri kuuluu merelle. Jos olet lastannut hylkeen veneeseen ja menet satamaan, ihmiset tulee innoissaan katsomaan ja haluaa lihaa. Ei ole tullut vaaratilanteita vastaan, korkeintaan toisten hylkeidenpyytäjien kanssa. Totta kai on henkilöitä, jotka ei halua, että kukaan metsästää mitään. Merenkurkussa mennyt kuitenkin hyvin, ja on enemmän veneitä ja huviloita kuin pohjoisessa.

Vastaus (Markus Aho): Samoilla linjoilla keskustelun kanssa turvallisuusnäkökulman kanssa - kiväärikaliperisellä aseella ei suurta ristiriitaa hylkeenmetsästyksellä ja virkistyskäytöllä jo ihan ajallisen sijoittumisen myötä. Vesilinnunpyynti mökkiläisten kanssa enemmän hiertävä asia - kaikki ei muista kunnioittaa metsästyslain suojavyöhykkeitä asuttuihin rakennuksiin, niistä tulee eniten moitteita meille. Nykytekniikka ei oikein auta vielä viranomaisien valvontakäytössä, koska on niin tiukasti säädeltyä, kehitysmahdollisuuksia voi olla esimerkiksi

luvitukseen, paikannukseen liittyviä keväisille hyljejäille - yksityiskäytössä metsästyskäytössä tekniikka toimii erinomaisesti. Parannukset tulisivat ehkä enemmänkin paremmasta metsästäjien välisestä viestinnästä. Kesäaikaan virkistyskäyttäjät(kin) toimivat valvojina kun ilmoittavat virhekäytännöistä. Viranomaisten valvonta ei ole säännöllistä.

Rajavalvonta aika vilkasta, varsinkin Merivartiosto, intresseissä myös metsästyksenvalvonta virkatehtävänä.

Eevamaria Harala esitteli jatkoaskeleet: Metsähallitus kokoaa kommentit ja ehdotukset vesialueiden yhdistämisestä kevään kalastuskokouksen ja tämän metsästyskokouksen osalta. Asiasta koostetaan mietintö tai ehdotus, jossa pureudutaan kalastukseen ja uhanalaisiin kalakantoihin, kuten meriharjukseen ja meriloheen ja niiden suojelutoimiin, sekä tässä esiin tuotuihin metsästyksen näkökulmiin. Selvitys esitetään ympäristöministeriölle (hoito- ja käyttösuunnitelman valmistumisen yhteydessä). Tämän jälkeen ympäristöministeriö ottaa vastuun asian mahdollisesta edistämisestä.

Kysymys: Minkälainen aikataulu koko hankkeella ja milloin laki maalissa ja voimassa?

Vastaus (Eevamaria Harala): Laista ei voi tietää, mutta HKS tavoite saada ensi vuoden alkupuolella tai kesällä valmiiksi, ja sen yhteydessä selvitys Perämeren kansallispuiston ja Huiturin vesialueen liittämistä. Meillä ei ole selvityksen tulosta tiedossa, haluttiin aidosti selvittää liittämisen vaikutukset kalastuksen ja metsästyksen suhteen. Selvityksessä tehdään jonkunlainen johtopäätös siitä, halutaanko asiaa edistää vai ei, sitten esitämme ministeriölle asian. Siellä se sitten etenee omaa tahtiaan.

HKS:stä vielä sen verran että jos ei valmisteluvaiheessa mene yksityisten ihmisten mielipiteet perille, on jälkikäteen turha valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Yksityinen ihminen ei ole oikeutettu valittamaan. Perämeren kansallispuiston järjestyssääntö kaatui valitukseen, tehtiin uudelleen samoilla virheillä, mutta oma valitusoikeus oli sillä välin kadonnut. Samalla lailla se esitetään suurelle yleisölle, mutta yksityinen ihminen ei voi enää valittaa vaan pitää olla jokin järjestö tai säätiö takana. Nykyinen järjestyssääntö eilistä päivää, rasite. Virkistävää, että tällainen kokous nyt saatu aikaan, kun aiemmin tehty päätöksiä vaan salassa eikä kysytty keneltäkään.

Vastaus (Eevamaria Harala): Tässä Hoito- ja käyttösuunnitelmassa (HKS) ei esitetä muutosta järjestyssääntöön, joka edellä mainitussa prosessissa oli osallistettu HKS:n kautta. HKS ei ole järjestyssäännön kaltainen säädös, vaan suunnitelma alueen käytöstä, joka toki sitoo Metsähallitusta, mutta ei yksityisiä käyttäjiä.

Vastaus (Arja Halinen): Valitusoikeus ja muutoksenhakuoikeus (järjestyssääntöön) on, mutta peruste on, kenen oikeutta tai etua asia koskee, ja taise olla niin että järjestyssäännön määräyksistä ei yksityishenkilöön kohdistu oikeuden tai edun menetystä niin että olisi ollut tuomioistuimen mielestä muutostarvetta. HKS:n vahvistaa ympäristöministeriö, siitäkin on mahdollista pyytää muutosta, mutta menestyminen on vaikeaa, jollei olisi esittää, että on rikottu lakia tai tehty joku lainsäädännön vastainen päätös. Huomio on sinänsä hyvä, että suunnittelun aikana pitäisi pystyä yhteistyössä tekemään ratkaisuja eli muutoksenhakuprosessissa ei yleensä asia johda mihinkään. Mitä enemmän yhteisiä linjoja pystytään sopimaan nyt tekovaiheessa (eli myös vielä lausuntovaiheessa), sen parempi.

Yhteystiedot: Metsähallitus, etunimi.sukunimi@metsa.fi

Eevamaria Harala (HKS), Mikko Rautiainen, (metsästys) Eero Hartikainen (kalastus)

Hoito- ja käyttösuunnitelman sivut: metsa.fi/perameren-suunnittelu

Liite 3. Muistutus Perämeren kansallispuiston ja Huiturin vesialueen liittämissuunnitelmasta. Muistutus on annettu ennen osallistamiskokouksia ja selvityksen valmistumista

Perämeren kansallispuisto ja sen metsästys- ja kalastusmahdollisuudet

Puisto sijaitsee Euroopan tärkeimmän lohijoen, Tornionjoen, edustalla. Vaikutusalue ulottuu Kemi-, Simo- ja Kalixjoen vaelluskalakantoihin. Selkämeren kansallispuistoon verrattuna Perämeren kansallispuisto sijaitsee huomattavasti strategisemmalla paikalla. Silti Selkämeren kansallispuistossa on metsästys sallittu, myös harmaaahylkeen. Perämerellä on harmaaahylkeen lisäksi ylisuuri itämerennorppakanta.

Hylkeistä on tullut haittalojia ja niiden kannat lisääntyvät n. 8 % vuosittain. Ne syövät kalat pyydyksistä ja niiden ympäriltä. Verkkokalastus on kesäisin mahdollista vain siulomalla jatkuvasti ja lappamalla verkot mereltä lähtiessä pois pyynnistä. Hylkeet syövät kalaa ja myös vaurioittavat kaloja (merilohissa todetut ihosairaudet). Siis varmuudella todettu haittaeläin yllirunsaana kantana. Hylkeitä tulee saada vähentää, jolloin saamme vahvemmat kalakannat ja uhanalaiset meriharjus- ja meritaimenkannat elpyvät ja ammattikalastusta voidaan kannattavasti harjoittaa.

Perämeren kansallispuiston pohjoisosa, Huiturin vesialue, kuuluu Rajajokisopimuksen (Rajajokisopimus Suomen ja Ruotsin välillä) mukaiseen Tornion merialueeseen. Huiturin vesialue ei siis kuulu puistoon, vaan on Metsähallitukselle erotettu alue. Saaret kuuluvat puistoon. Kalastuksessa noudatetaan yhteistä kalastussääntöä Ruotsin kanssa. Metsästys on sallittu paikkakuntalaisille. Kalastussääntöä tarkastellaan vuosittain yhdessä Ruotsin kanssa. Rajajokikomissio hallinnoi ja valvoo aluetta kummankin maan kalastusviranomaisten lisäksi. Tällä alueella asiat ovat kunnossa. Lohikanta on saatu erinomaiseen kuntoon ja siikakannat ovat vahvistumassa.

Perämeren kansallispuiston Kemän puoleisella osalla metsästys on kokonaan kielletty. Lisäksi on perustettu Möylyn hylkeidensuojelualue. Puiston perustamislaissa turvataan perinteisen kalastuksen harjoittaminen. Ammattikalastuksen harjoittaminen kuuluu perusoikeuksiin. Kemän puoleisessa puistonosassa ei noudateta edes asetuksen (Asetus Perämeren kansallispuistosta 538/1991) 4 §:n mukaista kohtaa 2): vähentää kasvi- tai eläinlajin yksilöiden lukumäärää, jos laji on lisääntynyt liikaa tai käynyt muuten vahingolliseksi. Tulkitaan, että tämä koskee luonnonsuojellusta vahinkoa, mutta ei vahinkoa ammattikalastukselle. Tämä on johtanut perustuslain vastaiseen tilaan puiston Kemän puoleisella osalla.

MMM on todennut, että harmaaahyljettä ja itämerennorppaa voidaan metsästä kiintiöiden puitteissa. Korjausliike tilanteeseen on se, että puiston Kemän puoleisella osalla sallitaan harmaaahylkeen ja itämerennorpan metsästys lajien kiintiöiden mukaisesti ja Möylyn hylkeidensuojelualue lakkautetaan ja poistetaan puistosta. Metsästyksellä saadaan hylkeet taas ihmisaroksi ja varovaisemmiksi. Hylkeiden vähentäminen on ainoa toimiva keino kalakantojen vahvistamiseksi. Samalla uhanalaiset meriharjus ja meritaimen elpyvät. Erilaisia kalastusrajoituksia on jo liiankin kanssa. Toimiva luontosuhde tarkoittaa sitä, että voidaan metsästä ja ammattikalastaja pystyy harjoittamaan elinkeinoaan. Yhtiöpäisellä suojelulla puistosta tulee hljereservaatti ja museo, jossa tutkitaan entisiä kalastustukikohtia ja muistellaan alueen kalastajia.

Metsähallituksen johdantoteksteistä paljastuu, että perimmäinen tarkoitus on liittää Huiturin vesialue puistoalueeseen sekä aukaista puistolaki ja antaa ympäristöministeriölle vapaat kädet toimintaan. Tähän viittaa uusi eduskuntakäsittely. Puisto saadaan toimivaksi tässä esitetyillä korjauksilla: metsästyskielto kumotaan ja harmaaahylkeen sekä itämerennorpan metsästys sallitaan kiintiöiden mukaisesti, jolloin päästään ylisuurien kantojen tasaamiseen. Lisäksi Möylyn hylkeidensuojelualue lakkautetaan ja poistetaan puistosta.

Tilanteen tekee vakavaksi, jos ympäristöministeriössä ollaan valmiina avaamaan yhteinen valtiosopimus Ruotsin kanssa. Tämä merkitsee, että Ruotsi tulee mukaan neuvottelupöytään. Lähteekö Ruotsi esim. alueen pienentämiseen? Hyväksyykö Ruotsi tämän suomalaisten vihreiden yhtiöpäisen suojelun, jolla peruselinkeinot ajetaan alas? Tuskinpa.

Rajajokisopimus ja sen kalastussääntö takaavat, että vaelluskalakannoilla ja niiden hoidolla on kahden valtion tuki ja asiantuntemus. Tulevaisuudessa joudumme ilmastokysymysten lisäksi vastaamaan globaaliin elintarvikepulaan. Lähiruuan tuottaminen tulee entistä tärkeämmäksi sekä Suomessa että maailmalla. Tämä ei toteudu, jos lähiruoka (Perämeren kalat) syötetään haittaeläimille.

*Pohjoisen Perämeren luonnonsuojeluyhdistys ry, Taru Reinikari
 Ala-Kemijoen ja Perämeren kalatalousalue
 Markku Sotisaari puh.johd.
 Toini Peltola Perämeren kalatalousyhteisöjen liitto ry
 Matti Suvela Simo- ja Kalixjoen kalatalousyhteisö KETI
 Pekka Kalla ammattikalastaja TORNI*